

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Паустовський Ю.О., Зенкіна В.І.

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Тривала повномасштабна російська збройна агресія кардинально трансформувала умови праці медичного персоналу та потребує перегляду деяких підходів до викладання охорони праці у закладах вищої медичної освіти. Традиційні програми дисципліни, що розроблені для умов мирного часу, сьогодні не повністю відповідають реальним виробничим ризикам, з якими щоденно стикаються медичні фахівці. Це ставить перед науково-педагогічними працівниками завдання не лише оновлення змісту курсу, а й пошуку нових форм і методів його викладання з урахуванням об'єктивних обмежень воєнного часу та психоемоційного стану учасників освітнього процесу.

В умовах збройного конфлікту медичний персонал зазнає впливу принципово нових шкідливих і небезпечних виробничих факторів, які не враховувалися чинним санітарним законодавством та програмами навчання з охорони праці. Серед них: ризик фізичного ураження внаслідок обстрілів і вибухів безпосередньо на робочому місці; робота у пошкоджених будівлях з порушеними системами вентиляції, водопостачання та електроживлення; вимушена евакуація пацієнтів, у тому числі нетранспортабельних; критичне збільшення навантаження внаслідок кадрового дефіциту та необхідності поєднувати функції суміжних спеціальностей. Додатковим чинником є порушення режимів праці та відпочинку через цілодобовий характер роботи в умовах масового надходження постраждалих.

Тому програми навчання з охорони праці потребують включення нових питань: чинні зміни в нормативно-правовій базі воєнного часу (адаптовані вимоги до медичних оглядів, особливості розслідування нещасних випадків на виробництві тощо); дії медичного персоналу під час повітряної тривоги та

порядок переривання процедур; організація безпечної евакуації; психогігієна праці в умовах хронічного стресу тощо.

Повноцінна очна форма навчання в умовах воєнного стану є неможливою або суттєво ускладненою. Водночас дисципліна «Охорона праці в галузі» передбачає обов'язкове практичне відпрацювання ряду компетентностей: навичок евакуації, застосування засобів пожежогасіння тощо. Тому, оптимальним організаційним рішенням можна вважати змішану модель навчання, що передбачає розподіл завдань між асинхронним онлайн та очними заняттями.

Практичні заняття, за відсутності повітряних тривог, проводяться в очному форматі із обов'язковим забезпеченням доступу до укриття. Усі заняття слід дублювати для асинхронного перегляду, а терміни виконання завдань встановлюються гнучко, з урахуванням можливих перебоїв в електропостачанні та інших непередбачуваних обставин. Для студентів, що знаходяться за кордоном, або служать у ЗСУ передбачається повністю дистанційна індивідуальна форма навчання з адаптованими формами контролю знань.

Роль науково-педагогічного працівника трансформується: поряд із трансляцією знань він виконує функцію психологічного наставника, формуючи атмосферу психологічної безпеки в навчальній групі. Причому, викладач потребує також психосоціальної підтримки, оскільки педагогічна діяльність в умовах воєнного стану є додатковим чинником ризику емоційного вигорання.

Таким чином, умови воєнного стану сформували нові виробничі та психофізіологічні ризики для медичного персоналу, що вимагає оновлення змісту навчальних програм з охорони праці у закладах вищої медичної освіти. Оптимальною організаційною формою є змішана модель навчання з асинхронним опрацюванням теоретичного матеріалу та обов'язковим очним відпрацюванням практичних компетентностей.

Значне психоемоційне навантаження учасників освітнього процесу зумовлює необхідність трансформації ролі викладача та інтеграції елементів психологічної підтримки в навчальний процес.